

ÖVERSIKTSPLAN 2040

Örnsköldsviks kommun

Särskild sammanställning
Antagandehandling

Särskild sammanställning

Översiktsplan 2040 - Örnköldsviks kommun

Antagandehandling 2026-03-02

Kontakt

Örnköldsviks kommun,

Järnvägsgatan 6

891 88 Örnköldsvik

0660 - 880 00

kontaktcenter@ornskoldsvik.se

www.ornskoldsvik.se

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Hur miljöaspekterna integreras i planen	5
3. Hur konsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd och granskning har beaktats.....	6
3.1 Samrådsskedet.....	6
3.2 Granskningsskedet	7
4. Skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för övervägande.....	9
4.1 Nollalternativet	9
4.2 Avfärdade alternativ	9
5. Åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning	11
6. Information om att översiktsplanen antagits	12

1. Inledning

Enligt 6 kap. 11§ miljöbalken ska en miljöbedömning göras av planer som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Inom ramen för miljöbedömningen ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Miljöbedömningen är en process med avsikt att integrera miljöaspekter i översiktsplanen och miljökonsekvensbeskrivningen är ett dokument som beskriver de miljökonsekvenser som bedöms uppstå av planens genomförande.

Översiktsplan 2040 för Örnsköldsviks kommun har bedömts kunna medföra en betydande miljöpåverkan. I stället för miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning av översiktsplanen har kommunen valt att göra en hållbarhetsbedömning, där miljökonsekvensbeskrivning ingått, samt upprättat en hållbarhetskonnekvensbedömning (HKB). I hållbarhetskonnekvensbedömningen och den tillhörande MKB:n görs en bedömning av hur den nya översiktsplanen förhåller sig till de globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030 samt görs konsekvensbedömningar gällande planens påverkan på miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

I samband med att en plan som omfattas av kravet på strategisk miljöbedömning antas, ska de ställningstaganden som gjorts i miljöbedömningen redovisas och motiveras i en särskild sammanställning enligt 6 kap. 16§ miljöbalken. Sammanställningen ska enligt lagstiftningen beskriva:

1. Hur miljöaspekterna har integrerats i planen
2. Hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats
3. Skälen till att planen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för övervägande
4. Vilka åtgärder som planeras för att övervaka och följa upp den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen medför

Denna sammanställning fokuserar särskilt på miljökonsekvenserna av översiktsplanen och hur olika miljöaspekter har behandlats och hur de bör följas upp.

2. Hur miljöaspekterna integreras i planen

Under framtagandet av översiktsplanen har hållbarhetsfrågorna, inklusive miljöaspekterna, integrerats i arbetet genom processen för hållbarhetsbedömning.

Hållbarhetsbedömningen har funnits med och kontinuerligt påverkat framtagandet av planförslaget. Hållbarhetsbedömningen, inklusive MKB:n har därmed genomförts stegvis och skett parallellt med översiktsplanens planprocess.

Samråd om avgränsningen av den del som omfattar MKB:n beträffande innehåll, omfattning och detaljeringsgrad genomfördes med Länsstyrelsen Västernorrland under april 2023. De miljöaspekter som bedöms vara betydande och som har konsekvensbedömts är:

- Naturmiljövärden och biologisk mångfald
- Vattenkvalitet
- Vattenförsörjning
- Klimatpåverkan
- Klimatanpassning
- Rekreation och friluftsliv
- Förorenad mark och radon
- Buller
- Luftkvalitet
- Farligt gods
- Kulturmiljövärden och landskapsbild
- Hushållning med mark och vatten(jordbruksmark)
- Hushållning med mark och vatten(rennäring)

Slutsatser i bedömningarna har delvis arbetats in och fått påverka arbetet med framtagandet av översiktsplanen, både i samband med samråd och granskning. Planens miljöaspekter har även anpassats utifrån synpunkter inkomna under samråd och granskning från andra aktörer. Hållbarhetskonsekvensbedömningen uppfyller både plan- och bygglagens krav på tydlighet i redovisningen av planens innebörd och konsekvenser och miljöbalkens krav på innehåll i en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken.

Förutom att miljöaspekter integreras vid processen för hållbarhetskonsekvensbedömning utgör hållbar utveckling en grund för syftet och innehållet i översiktsplanen. I översiktsplanen anges att den tar avstamp i de tre perspektiven ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet, där perspektiven förutsätter varandra.

3. Hur konsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd och granskning har beaktats

Hållbarhetsbedömningen av planen genomfördes både inför samråd och granskning. Kommunen har i en samrådsredogörelse samt i ett granskningsutlåtande sammanfattat och bemött inkomna synpunkter och därvid också angivit hur synpunkterna beaktas. Det har även angetts hur översiktsplanen ändrats efter inkomna och beaktade synpunkter.

3.1 Samrådsskedet

Synpunkter i samrådsskedet har inkomna synpunkter bland annat gällt vindkraft, mark- och vattenanvändning på Norra Ulvön, transportinfrastruktur, täkter, utpekade utvecklingsområden, och LIS-områden samt önskemål om nya utpekanden. Totalt inkom 476 yttranden och dessa berörde hela planförslaget på ett eller annat sätt.

Konsekvensbedömningen som upprättades för samrådshandlingen visade på risk för negativa konsekvenser för aspekterna naturmiljövärden och biologisk mångfald, vattenkvalitet och kulturmiljövärden och landskapsbild. Möjlighet till positiva konsekvenser har identifierats för aspekterna klimatanpassning, rekreation och friluftsliv, förorenad mark och radon samt buller. Aspekterna vattenförsörjning, klimatpåverkan, luftkvalitet, farligt gods och hushållning med jordbruksmark bedömdes huvudsakligen ha obetydliga/neutrala konsekvenser.

Miljöaspekter	Konsekvenser av planförslaget – ÖP2040				
	Förväntade negativa	Risk för negativa	Obetydliga / neutrala	Möjlighet till positiva	Förväntade positiva
Naturmiljövärden och biologisk mångfald		X			
Vattenkvalitet		X			
Vattenförsörjning			X		
Klimatpåverkan			X		
Klimatanpassning				X	
Rekreation och friluftsliv				X	
Förorenad mark och radon				X	
Buller				X	
Luftkvalitet			X		
Farligt gods			X		
Kulturmiljövärden och landskapsbild		X			
Hushållning med mark och vatten (jordbruksmark)			X		
Hushållning med mark och vatten (rennäring)		X			

Bild: Tabell över bedömning av planförslagets miljökonsekvenser

3.1.1 Förändringar efter samråd

Efter samrådsskedet reviderades planen utifrån samrådssynpunkter. Hållbarhetskonskvensbedömningen reviderades utifrån det framtagna granskningsförslaget.

Nedan listas större förändringar i planförslaget:

- Ett kapitel med omvärldstrender och dess påverkan på den fysiska planeringen lades till i kapitel 2.
- Illustrationerna för utvecklingsinriktningen i kapitel 3 digitaliserades och blev en del av översiktsplanens kartor.
- Ortsbeskrivningarna i kapitel 4.2 kompletterades med strukturbilder.
- Norra Ulvön kompletterades med markanvändningskarta och med riktlinjer för ön som helhet i planbeskrivningen. Tre utvecklingsområden för bostäder och fyra utvecklingsområden för turism- och besöksnäring pekades ut.
- Utvecklingsområdet Dombäck södra (industri och verksamheter) ströks från planförslaget.
- Utvecklingsområdena Överhörns, Yttersel (båda industri och verksamheter) och Skogsvägen (tätortsbebyggelse) lades till i planförslaget.
- Tre områden för LIS ströks runt Billsjösjön. Tre nya LIS-områden pekades ut vid Drömmesjön, Anundsjösjön och Yttre Bergomsjön.
- Tre utvecklingsområden för vindkraft; Hästliden, Brattmyrliden väst och Hällberget ströks från planförslaget. Granliden avgränsning ändrades.
- Kommunens tidigare ställningstagande att vindkraft endast var möjligt att pröva inom utpekade områden ändrades till att kommunen istället tar ställning i varje enskilt fall.
- Rennäringens relation till översiktsplanen har tydliggjorts tillsammans med kommunens synpunkter på riksintresse rennäring.
- Genom hela planförslaget har riktlinjer avseende miljö kvalitetsnormer för vatten och riksintressen förtydligats.

Ändringarna avseende kommunens ställningstagande avseende prövning av vindkraft medförde att aspekten hushållning med mark och vatten (rennäring) gick från obetydliga/neutrala konsekvenser till risk för negativa.

3.2 Granskningskedet

Under granskningskedet inkom yttranden som välkomnade de ändringar som gjorts samtidigt som vissa såg ändringarna som negativa. Önskemål om fler och/eller andra utvecklingsområden, samt önskemål om förtydliganden avseende tillämpningen av mark- och vattenanvändningskartan och dess riktlinjer var vanligast att efterfråga.

3.2.2 Förändringar efter granskning

Efter granskningen har planförslaget kompletterats med mindre revideringar för mark- och vattenanvändning, riksintressen och andra värden, beskrivningar om processen samt ändringar av mer allmän karaktär. Ändringar har handlat om förtydliganden av planförslagets innehåll och flera redaktionella ändringar. Nedan listas exempel:

- Norra Ulvön. Flera av de föreslagna utvecklingsområdena, inklusive Ulvö Kyrkbacke och Ulvö gästhamnsområde har fått justerad avgränsning. Riktlinjer och områdestexter har bearbetats och förfinats.
- Riksintresse för transmissionsnätets anläggningar. Planförslaget har kompletterats med transmissionsnätets stationer som omfattas av riksintresset och av ändringen följande justeringar har gjorts i planbeskrivning och karta.
- Prövning och tillämpning av planförslagets riktlinjer. Översiktsplanens grundprincip för tillämpning av mark- och vattenanvändningskartan och översiktsplanens riktlinjer har utvecklats för större tydlighet.
- Husum. Ortsbeskrivningen har förtydligats. Utvecklingsområdet Dombäck Norra har fått justerad avgränsning och området Öster om dammen har strukits från planförslaget.
- Kulturmiljö. Kapitlet om kulturmiljö har bearbetats för att på ett tydligare sätt svara mot den nya bygglagstiftningens krav på hantering av särskilt värdefulla byggnader och områden i översiktsplanen.

Ändringarna medförde inte någon ändring för slutbedömningarna av aspekterna.

4. Skälen för att planen har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för övervägande

4.1 Nollalternativet

Det alternativ till översiktsplaneförslaget som studerats är ett så kallat nollalternativ, det vill säga ett alternativ där en ny översiktsplan inte antas. Om den nya översiktsplanen inte antas, skulle den kommunomfattande översiktsplanen från 2012, den fördjupade översiktsplanen för Husum från 1998, den fördjupade översiktsplanen för Köpmanholmen från 2009, den fördjupade översiktsplanen för Norra Ulvön från 2011, det tematiska tillägget för vindkraft från 2008 och det tematiska tillägget för strandskydd från 2011 fortsatt gälla för Örnsköldsviks kommun. Samhällsutvecklingen i kommunen kommer då att ske i enlighet med dem.

De negativa miljöeffekterna och miljökonsekvenserna bedöms vara större i nollalternativet för elva av tretton aspekter. För aspekten vattenförsörjning är effekterna likvärdiga mellan Översiktsplan 2040 och nollalternativet, och för aspekten hushållning med mark och vatten(rennäring) innebär planförslaget större påverkan utifrån ändrat ställningstagande till vindkraft. För resterande elva aspekter, naturmiljövärden och biologisk mångfald, vattenkvalitet, klimatpåverkan, klimatanpassning, rekreation och friluftsliv, förorenad mark och radon, buller, luftkvalitet, farligt gods, kulturmiljövärden och landskapsbild och hushållning med mark och vatten(jordbruksmark) bedöms nollalternativet ha större negativa miljöeffekter än Översiktsplan 2040.

4.2 Avfärdade alternativ

I framtagandet av översiktsplanen har kommunen gjort flera avvägningar mellan olika förslag till utvecklingsområden för bostäder och verksamhetsområden. Kommunen har valt bort alternativ utifrån områdets förutsättningar och avvägningar mellan andra intressen. Inför samrådet utreddes och utvärderades över 80 LIS-områden och motsvarande mängd utvecklingsområden. För att i samrådsförslaget peka ut cirka en tredjedel av dessa. I arbetet med planförslaget har följande alternativ valts bort efter samråd och granskning:

- LIS- områden vid Billsjösjön. Efter samrådes ströks tre utvecklingsområden runt Billsjösjön utifrån hänsyn till det pågående arbetet med revidering av vattenskyddsområdet för Gerdals och By vattentäkt.

- Utvecklingsområdet Dombäck Södra, som pekats ut för verksamheter och industri ströks utifrån geotekniska förhållanden och klimatrelaterade risker.
- Tre utvecklingsområden för vindkraft ströks från planförslaget. Kommunens ställningstagande var tidigare att peka ut områden med goda förutsättningar för vindkraftsetableringar med hanterbar miljöpåverkan och endast tillstyrka inom dessa. Detta förhållningssätt ändrades till granskning då det inte ansågs vara ett tillvägagångssätt att fortsätta tillämpa.

5. Åtgärder som avses vidtas för uppföljning och övervakning

Översiktsplanen innehåller inte några juridiskt bindande bestämmelser vare sig för myndigheter eller enskilda. Planen har däremot en viktig vägledande funktion. Den ska ligga till grund för beslut i kommunens nämnder och förvaltningar samt andra myndigheter i planerings- och bebyggelsefrågor, tillståndsprövningar och skyddsförordnanden. Samtidigt ger den en bred och tidig information till kommuninvånarna, företag och organisationer om hur kommunen ser på den potentiella utvecklingen i olika delar av kommunen och vad som kan komma att hända där och prövas i den efterföljande planeringen i framtiden

Vid genomförandet av planen genom efterföljande planering är det viktigt att följa upp och säkerställa att de olika hållbarhetsaspekterna. Det finns stora möjligheter att påverka utfallet av scenariot vid genomförandet och ett stort behov att styra efterföljande planers utformning utifrån översiktsplanen. Det är därför viktigt att följa upp utvecklingen inom framtida planering och byggande.

Förutom det som kan vara uppföljningar av översiktsplanen och dess miljökonsekvensbeskrivning i samband med enskilda projekt, finns det också behov av en mer övergripande återkommande uppföljning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av översiktsplanen sammantaget medför. Detta förväntas ske löpande genom upplägget med ”rullande översiktsplanering” (i enighet med Boverkets definition) som innebär återkommande uppföljningar och justeringar. Grunden för att följa upp översiktsplanen och hållbarhetsbedömningen är via planeringsstrategin som ska utarbetas och fastställas vid varje mandatperiod under de två första åren efter varje ordinarie val.

Planeringsstrategin vilar på idén att översiktsplanen kontinuerligt kan granskas och förslås vidareutvecklingar. Genom uppföljningen bör det tydligt framgå om översiktsplanens avsikter och planeringsinriktningar efterföljs och om utvecklingen går åt rätt håll. Det är även viktigt att uppföljningen identifierar eventuella brister i den nuvarande planen och bedömer om förutsättningarna för planen har förändrats. I samband med prövningar av enskilda planerings- och bebyggelsefrågor kommer sannolikt fler miljöaspekter med betydande miljöpåverkan att kunna identifieras. Det är därför viktigt att hållbarhetsbedömningen inte betraktas som ett komplett hjälpmedel, utan som ett vägledande dokument inför och under prövningsprocesser i efterföljande planering. De miljöaspekter som identifierats och översiktligt beskrivs i hållbarhetsbedömningen kan då bli föremål för fördjupade utredningar.

6. Information om att översiktsplanen antagits

Den särskilda sammanställningen tillsammans med översiktsplanen och dess bilagor ska göras tillgängliga för dem som deltagit i samrådet, granskning och som i övrigt kan vara intresserade av resultatet. Översiktsplanen med dess bilagor kommer därför publiceras på kommunens hemsida när handlingen har antagits. Kommunfullmäktiges protokoll med beslutet om att anta översiktsplanen kommer anslås på kommunens anslagstavla. Antagandet av planen samt information om den särskilda sammanställningen kommer att anslås på kommunens anslagstavla och informeras om på kommunens webbplats.

